

คนไทยลงทุนแบบโฉบผ่านระบบภาษี และแรงจูงใจทางภาษีส่งผลอย่างไร?

20 พฤศจิกายน 2563

อธิภัทร บุคิตาเจริญ Athiphat.M@chula.ac.th จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทรงวุฒิ บุรงค์ trongwut.bu@ird.go.th กรมสรรพากร

บทความนี้กลั่นกรองเนื้อหาจากบทความ [aBRIDGEd](#) ฉบับเต็มเรื่อง “ภาษีกับการลงทุนระยะยาวของคนไทย” เผยแพร่ใน website ของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (<https://www.pier.or.th/>)

ใกล้สิ้นปีแล้ว หลาย ๆ ท่านคงกำลังวางแผนการลงทุนโค้งสุดท้ายสำหรับการลดหย่อนภาษีในปีนี้ วันนี้จึงขอชวนท่านผู้อ่านคุยเรื่องการลงทุนระยะยาวผ่านระบบภาษีของคนไทยกันครับ

ก่อนอื่นเรามาทำความเข้าใจกันก่อนว่ารัฐบาลไทยจัดเก็บภาษีจากการลงทุนระยะยาวอย่างไร ในส่วนของการลงทุนเพื่อการเกษียณนั้น รัฐบาลไทยได้ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีต่าง ๆ เพื่อโน้มน้าวให้เราลงทุนมากขึ้น นั่นคือ 1) อนุญาตให้นำเงินลงทุนมาลดหย่อนภาษีได้ ซึ่งทำให้รายได้ที่นำมาลงทุนนั้นเสมือนว่าได้รับการยกเว้นภาษี 2) ยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินที่กำลังสะสมในกองทุน และ 3) ยกเว้นภาษีเมื่อเรานำเงินสะสมออกมากองทุนหากผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

แรงจูงใจทางภาษีของคนไทยสำหรับการออมเพื่อการเกษียณจัดว่าอยู่ในระดับสูง

รูปที่ 1 รูปแบบการจัดเก็บภาษีจากการออมเพื่อการเกษียณของไทยและประเทศอื่น ๆ (2020)

	Acquisition	Holding	Disposal	Lightly taxed	Heavily taxed
	Amount deductible?	Income from asset taxed?	Income from asset taxed?		
Australia	No	Yes	No		
Japan	Yes	No	Yes		
Singapore	Yes	No	No		
S. Korea	No (Credit)	No	Yes		
Thailand	Yes	No	No		
UK	Yes	No	Yes		
US	Yes	No	Yes		

Notes: 1) The comparison considers general tax treatment of pension fund or retirement-saving account in each country. Some countries may allow alternative saving accounts with different tax treatments. 2) Japan: Income from disposal is taxable at marginal PIT rates but taxpayer receives a deduction that is lower for high-income taxpayers. 3) S. Korea: Tax credit is allowed for acquisition and income from disposal is taxed at a flat rate. 4) UK: 25% of disposal is tax-free.

ที่มา: Muthitacharoen and Burong (2020)

แรงจูงใจทางภาษีของไทยในด้านการออมเพื่อการเกษียณจัดว่าอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ (รูปที่ 1) โดยนโยบายของไทยใกล้เคียงกับของสิงคโปร์ที่มีการยกเว้นภาษีทั้งสำหรับการซื้อหน่วยลงทุน การเติบโตของเงินในกองทุน และการขายหน่วยลงทุน ขณะที่ประเทศอื่น ๆ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร สหรัฐ และออสเตรเลีย นั้น จะมีการจัดเก็บภาษีที่ขาเข้า (การซื้อหน่วยลงทุน) หรือขาออก (การขายหน่วยลงทุน)

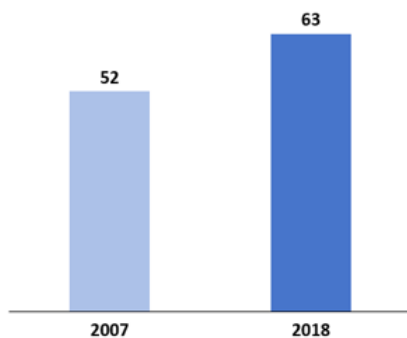
คนไทยลงทุนผ่านระบบภาษีเพิ่มขึ้นมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา...

ในภาพรวมของไทย ผู้เสียภาษีมักการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อการออมและการลงทุนค่อนข้างมาก และเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยสัดส่วนผู้เสียภาษีมักการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพิ่มจาก 52% ของผู้เสียภาษีทั้งหมดในปี 2007 เป็น 63% ในปี 2018 และอัตราการออมผ่านระบบภาษีเพิ่มจาก 7.7% ของรายได้ผู้ที่ใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในปี 2007 เป็น 10.2% ในปี 2018 (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 พัฒนาการโดยเปรียบเทียบของการออมและการลงทุนผ่านระบบภาษีของคนไทยในปี 2007 และ 2018

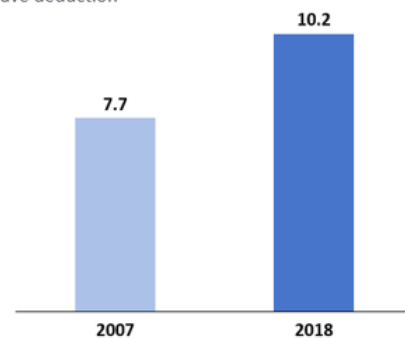
Around 63% of taxpayers use at least one deduction for savings in 2018..

Share of taxpayers with tax incentives for savings

.. with the saving rate of slightly over 10%

Deduction for savings in percent of income among those who have deduction

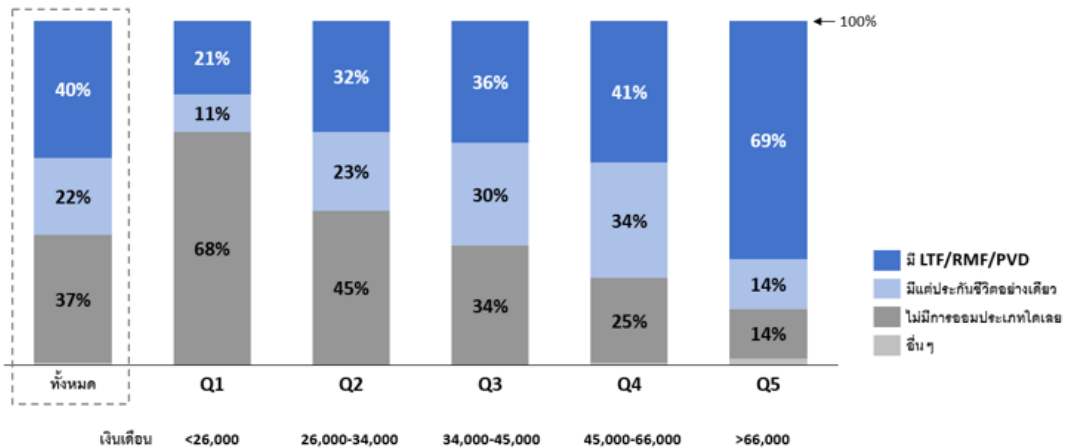
หมายเหตุ: การลดหย่อนภาษีเพื่อการออมและการลงทุนในที่นี้ครอบคลุม LTF RMF ประกันชีวิต กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) / กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.)

ที่มา: Muthitacharoen and Burong (2020)

...แต่พฤติกรรมในการลงทุนระยะยาวแตกต่างกันมากตามกลุ่มระดับรายได้

หนึ่งในประเด็นที่น่ากังวลคือ คนไทยที่มีรายได้ปานกลางและรายได้น้อยมีการลงทุนระยะยาวน้อยมาก โดยผู้เสียภาษีที่มีรายได้น้อยและปานกลางมีการลงทุนระยะยาวผ่านระบบภาษี (LTF RMF และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ) อยู่ที่ประมาณ 20 - 30% เท่านั้น ซึ่งสัดส่วนดังกล่าวแตกต่างจากผู้มีรายได้สูงอย่างชัดเจน ซึ่งสูงกว่ามากที่ประมาณ 70% (รูปที่ 3) นอกจากนี้ อีกข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ในกลุ่มรายได้ปานกลาง ประมาณ 20-30% ของผู้เสียภาษีเลือกที่จะมีการลดหย่อนภาษีเพื่อการประกันชีวิตเพียงอย่างเดียว ซึ่งสะท้อนว่าคนรายได้ปานกลางมีการออมเงิน แต่อาจจะให้ความสำคัญต่อการลงทุนเพื่อการเกษียณไม่มากนัก (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 สัดส่วนของผู้เสียภาษีตามประเภทการออมและกลุ่ม Quintile รายได้ (2018)

หมายเหตุ: 1) คณะผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่ม Quintile รายได้โดยใช้เงินได้พึงประเมินหลังหักค่าใช้จ่าย

ที่มา: Muthitacharoen and Burong (2020)

ความสำคัญของแรงจูงใจทางภาษีแตกต่างกันตามระดับรายได้

งานวิจัยของ [Muthitacharoen and Burong \(2020\)](#) ศึกษาการปรับโครงสร้างอัตราภาษีของไทยในปี 2013 และพบว่าแรงจูงใจทางภาษีส่งผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนระยะยาวของคนไทย โดยความสำคัญของแรงจูงใจทางภาษีจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางมากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงอย่างชัดเจน ทั้งนี้ การลดแรงจูงใจลง 5 percentage points ส่งผลให้แนวโน้มที่จะเก็บออมและลงทุน (Marginal propensity to save) ลดลงถึง 23% ในกลุ่มคนรายได้ปานกลาง และ 5% เท่านั้นในกลุ่มคนรายได้สูง โดยงานวิจัยชี้ว่าข้อจำกัดด้านสภาพคล่อง (Liquidity constraint) เป็นเหตุผลหลักของความแตกต่างนี้ กล่าวคือ ผู้มีรายได้สูง มีแนวโน้มที่จะมีเงินเหลือมากพอที่จะลงทุนได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องข้อผูกมัดในการถือหน่วยลงทุน ส่งผลให้การลดแรงจูงใจทางภาษีในปี 2013 แทบจะไม่กระทบต่อการตัดสินใจซื้อ LTF ของคนกลุ่มนี้ ในขณะที่คนรายได้ปานกลางมีแนวโน้มที่จะมีสัดส่วนของเงินที่เหลือมากพอสำหรับการลงทุนระยะยาวต่อรายได้น้อยกว่า ทำให้การเปลี่ยนแปลงแรงจูงใจทางภาษีมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนมากกว่า

โดยสรุป ข้อค้นพบข้างต้นนำมาสู่การวางนโยบายการออมและการลงทุนของไทย 2 ประการ ดังนี้

1) การส่งเสริมความรู้ทางการเงินต้องครอบคลุมไปถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการออมระยะยาวและความเข้าใจทางเลือกการออมและการลงทุนในสินทรัพย์แต่ละประเภท งานศึกษาชี้ว่ามีเพียง 20-30% ของผู้เสียภาษีรายได้น้อยและปานกลางเท่านั้นที่มีการลงทุนระยะยาว ดังนั้น การส่งเสริมความรู้ทางการเงินจึงไม่ควรจำกัดอยู่ที่การวางแผนการใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ควรจะทำให้คนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลางเห็นความสำคัญของการออมเพื่อการเกษียณ และสามารถเปรียบเทียบผลตอบแทนและความเสี่ยงจากการออมและการลงทุนในสินทรัพย์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องต่อเป้าหมายทางการเงินหลังเกษียณของตนเองได้

2) การติดตามพฤติกรรมกรรมการลงทุนใน SSF และ RMF ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของแรงจูงใจทางภาษีในกลุ่มคนรายได้ปานกลาง ซึ่งเชื่อมโยงกับข้อจำกัดทางสภาพคล่อง (Liquidity constraint) ของคนกลุ่มนี้ ข้อค้นพบนี้จึงสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนโยบายในปี 2020 ที่ได้ขยายโอกาสในการใช้สิทธิประโยชน์ทาง

ภาษีสำหรับคนรายได้ปานกลางและรายได้น้อย และจำกัดวงเงินการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับคนรายได้สูง รวมถึงผ่อนคลายนโยบายการลงทุนขั้นต่ำสำหรับ RMF อย่างไรก็ตาม ภาครัฐจำเป็นต้องติดตามพฤติกรรมการลงทุนของคนไทยว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรภายใต้นโยบายใหม่นี้ รวมถึงศึกษาประสิทธิผลของนโยบาย เพื่อให้ นโยบายภาษีตอบโจทย์ทั้งการเข้าสู่สังคมสูงวัยและความยั่งยืนทางการคลังไปพร้อมกัน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์